

UITZET2090

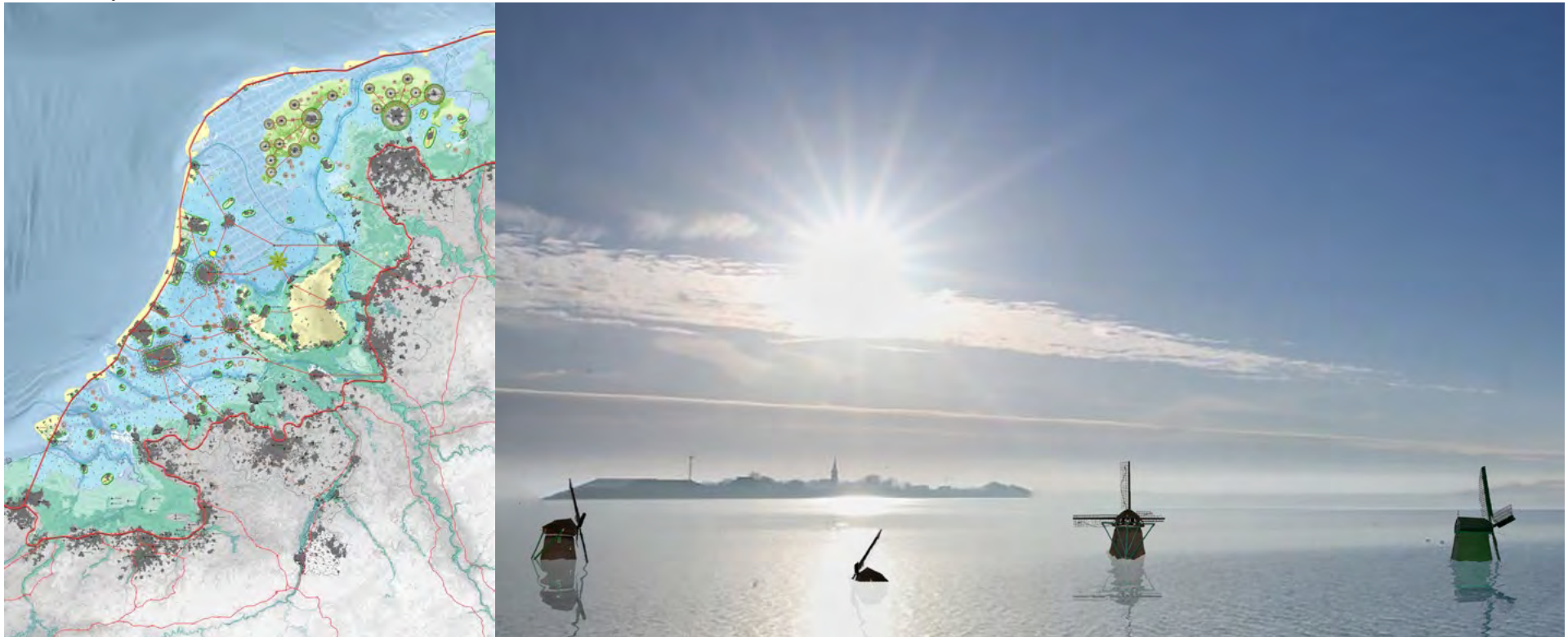
**Gedragen en huishoudelijk textiel op het
Waddeneiland Zaankogerland |
(polder science fiction) | Open oproep
Ruimte voor Talent | Teresa van Twijver
| TextileLab @ Waag | Stimuleringsfonds |
Mei 2019**

IN HET JAAR 2090

Door het smelten van de ijskappen in het jaar 2025, eerder dan klimaatwetenschappers hadden kunnen voorspellen, staat het grootste gedeelte van Nederland onder water.

Het westelijk Waddengebied vormt een archipel van grote en kleine eilandgemeenschappen. Wegens aanhoudende vervoersproblemen leven sommige in zekere isolatie, zoals het eiland Zaankogerland bij de voormalige Zaanse Schans. Als gevolg, na een succesvolle overgang van internationaal kapitalisme naar lokale economie, maken de Zaankogerlanders hun eigen textiel.

Kaart: LoLa Landscape Architects.

SAMENVATTING

In de komende eeuw zorgt de klimaatcrisis voor grote veranderingen in het dagelijks leven. De economie draait niet langer om groei en fossiele brandstoffen. Westelijk Nederland staat onder water. Wetenschappers, ingenieurs en uitvinders bedenken vele toekomstbestendige oplossingen, van drijfhuizen tot supergewassen. Eén overlevingsproduct wordt nauwelijks belicht. Textiel, voor mensen de tweede levensbehoefte, na schone lucht en voor schoon drinkwater (een mens kan langer zonder water dan zonder lichaamsbedekking). Hoe komt een gemiddeld huishouden, in de dan 'Te Lage Landen' na de Opwarming, aan textiel om te dragen en te gebruiken? UITZET2090 is een speculatieve toekomstvisie die dit vraagstuk onderzoekt in materiaal en beeld. Want door iets te maken kunnen we het ons beter voorstellen.

POLDER SCIENCE FICTION

Op het fictieve Waddeneiland Zaankogerland bij Koog aan de Zaan (een buitendijks gebied dat door aanslibbing altijd al wat hoger lag) zijn bewoners erin geslaagd om een groot deel van hun textiel zelf te produceren. Ze gebruiken wat voor handen is: wat op het eiland groeit, wat aan bestaand textiel is overgeleverd, wat kan worden gemaakt van restjes en afval. Republiek Amsterdam importeert vanuit het buitenland katoen en zijde, maar dit zijn voor Zaankogerlanders dure stoffen. Vanuit Schotland wordt per boot spaarzaam vlas en wol aangevoerd.

UITZET2090 is een staalkaart en stijlkamer van huisgemaakt textiel dat een Zaankogerlander in 2090 aan het lichaam draagt en in het huishouden gebruikt. Nieuwe digitale technologieën worden gecombineerd met Zaans erfgoed dat diep in de genen zit, zoals weven, houtbewerking en door molentechnologie aangedreven apparaten. Oude Zaanse streekdrachten worden in ere hersteld en geüpdate naar de realiteit van een circulaire economie en kleinschalige community. Traditioneel Zaans handwerk wordt geïntegreerd in een openbare FabLab-omgeving, anno 2090 een standaard voorziening in elke gemeente. 'Gesloten economieën' die zelfvoorzienend zijn, zoals Zuid-Europese vluchtelingenkampen en het eiland Texel, staan model voor hoe met (grote) textielschaarste kan worden omgegaan.

DOELGROEP

In één van de vervuilendste en verkwistendste industrieën op aarde, de huidige textielindustrie, wordt heus nagedacht over CO2-vermindering, schonere productiemethodes en verduurzaming. Er is echter weinig belangstelling voor een drastische hervorming van het fast-fashion en wegwerp-artikelsysteem op zichzelf, dat miljoenen mensen aanzet tot het kopen van spotgoedkope textielproducten die nog geen jaar later in de vuilstort of verbrandingsoven belanden. Textielconsumptie is een sociaal fenomeen – mensen willen goed voor de dag komen – en daar maakt de industrie gretig gebruik (misbruik) van, overigens ook op het gebied van huishoudtextiel. UITZET2090 beoogt gebruikers van nu kritisch te laten denken over de hedendaagse textielmarkt en wat hen door de sector wezenlijk wordt aangeboden (flutkwaliteit, geldklopperij, klimaatcrisis). UITZET2090 toont een aantrekkelijk alternatief. Ja het is mogelijk, zonder H&M en HEMA (en ook zonder oma's geitenwollensokken), om je goed, tevreden en mooi te voelen wanneer je dertig keer of dertig jaar doet met hetzelfde textielproduct.

Beeld: Milieudefensie.

ZAANKOGER TEXTIEL

Wanneer textiel in het jaar 2090 niet langer een wegwerpproduct is maar een schaars, lokaal en huisgemaakt materiaal, speelt de zorgvuldig samengestelde linnenuitzet, deels bijeen gespaard en deels zelfgemaakt, weer een belangrijke rol in het leven van alledag. Kinderen op Zaankogerland beginnen al op jonge leeftijd met het verzamelen van hun persoonlijke textieluitrusting. Deze is teruggebracht tot wat iemand basaal nodig heeft aan onmisbare textielbenodigdheden in ongeveer 70 jaar levenstijd. (Want mensen worden in 2090 minder oud dan in, zeg, 2019; met name uit eco-ideologische overwegingen.)

UITZET2090 is het prototype van een Zaankoger textielcollectie bestaande uit lijfgoed (textiel voor het lichaam), beddengoed, tafelgoed, badgoed en todden. Het textiel is duurzaam, afvalvrij, milieuvriendelijk en op het eiland geproduceerd.

Het prototype is ontworpen voor een persoon die zich identificeert als vrouw. De grondstoffen op Zaankogerland zijn beperkt en de import van vezels en stoffen is duur. UITZET2090 is daarom gericht op innovatieve textielsoorten enerzijds, en soberheid, spaarzaamheid en langdurig gebruik anderzijds. Dit is een verschil met de uitzet van vroeger. Een achttiende-eeuwse uitzet was een luxebezit van rijke industriëlen (de Zaanstreek liep hierin voorop). Zo'n uitzet kon bestaan uit

honderden stuks kostbaar textiel opgedeeld in sets van 6, 12 of 24 (6 grote lakens, 24 servetten, enzovoorts). Veel van dit textiel lag ongebruikt in de kast, als spaargeld op een bankrekening. Deze overdaad kent UITZET2090 niet. Wel overeenkomstig is de nadruk op kwaliteit, persoonlijk ontwerp, gemeenschapsidentiteit en overerving. Zaankoger textiel wordt gemaakt van oude en nieuwe vezels (versleten kleding, aangespoeld plastic; plantaardige grondstoffen als vlas, organisch leer, bacteriën, onkruid) en verwerkt met traditionele en digitale technieken en technologieën.

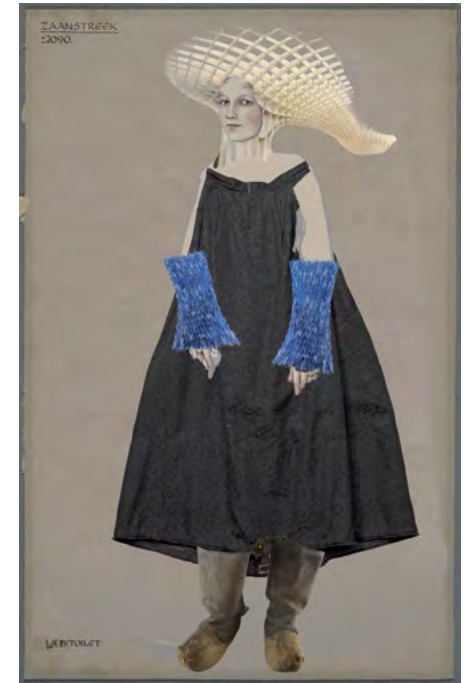
VOORBEELDEN VAN ONMISBARE TEXTIELBENODIGDHEDEN

Lijfgoed: onderbroekjes, lijfjes/borstensteuners, sokken/kousen, hemden/korset, (losse) mouwen, hoofddeksels, werkkleding, sportkleding, feestkleding, nachtgoed, zwangerschapskleding, bescherming tegen weersomstandigheden (zonlicht, hitte, kou, stormwind, water). Beddengoed: lakenzakken, slopen, doorgestikte deken, waterdichte mat, muskietennet. Tafelgoed: servetten. Badgoed: handdoeken, washandjes. Todden: poetsdoeken, menstruatielapjes, diendoekjes.

DISCLAIMER

De schetsen in dit document zijn onderzoekende collages, geen impressie van het eindresultaat.

BASISPLAN

UITZET2090 gaat om het tonen van prototypes stoffen, kleding en huishoudelijk textiel die in 2090 worden geproduceerd, gedragen en gebruikt op Zaankogerland. Hiervoor zullen een staalkaart en een stijkkamer worden gemaakt met:

- natuurlijke en organische materialen gemaakt van grondstoffen die op Zaankogerland voor handen zijn, inclusief plantaardig leer en aanvullende toepassingen van normaliter weggegooid dierlijke vezels (gevonden veren, afgeknipt mensenhaar);
- hergebruik van oude en versleten materialen (kapot denim, aangespoeld plastic, afgedankt huishoudtextiel) door reparatie, of door circulaire verwerking tot nieuwe vezels, garens of onderdelen;
- afvalvrije, circulaire en milieuvriendelijke productietechnieken voor basale kledingstukken en huishoudelijk textiel, met gebruik van *open source* ontwerpsoftware en publieke werkplaatsmachines zoals de lasercutter en de 3D-printer;
- lokale mode van geïsoleerde eilandbewoners die leven in een *post-fast fashion* maatschappij, wat neerkomt op een nieuwe vorm van streekdracht;
- duurzame toepassingen van huishoudtextiel.

KENNISDELEN MET WAAG

WAAG verkent de sociale en culturele impact van nieuwe technologieën vanuit de waarden open, eerlijk en inclusief. WAAG verbindt een breder publiek met de technologische voorhoede. Zo maakt WAAG het mogelijk voor 'gewone' mensen

om kritisch te kunnen oordelen en beslissen over technologische ontwikkelingen die hen direct aangaan, ook op het gebied van textiel en klimaat. De initiatiefnemers van het TextileLab, Cecilia Raspanti en Ista Boszhard, doen onderzoek naar duurzame alternatieven voor de mode- en textielindustrie op het snijvlak van technologie, microbiologie, wetenschap, vakmanschap en digitale fabricage. In december werden ze uitgeroepen tot Future Fashion Pioniers van VPRO's Tegenlicht. Hun expertise en begeleiding zijn van onontbeerlijke waarde voor UITZET2090.

KENNISDELEN MET DERDEN

Tijdens de presentatieperiode wordt een publieke werkplaats ingericht met handleidingen voor gebruikte technieken en technologieën. Ook zullen workshops worden gegeven waarin deelnemers leren om onderdelen van de uitzet zelf te maken. Beoogde locatie voor deze activiteiten is het Zaan Museum/de Zaanse Schans, dat functionerende nijverheidswerkplaatsen uit het verleden in de collectie heeft. UITZET2090 zou als aanvulling hierop een tijdelijke 'toekomstruimte' zijn.

DOEL EN OPZET

Zoals eerder genoemd wordt inmiddels al heel wat onderzoek verricht, vooral door kleine beginnende bedrijven, naar materialen en methoden die de textielindustrie duurzamer kunnen maken. Twee dingen zijn daarbij opvallend. Ten eerste wordt de internationale markt als een vaststaand gegeven beschouwd. De innovaties blijven binnen de kaders van het wereldwijde systeem; ze zullen de textielproductie en -consumptie ongeveer houden zoals ze zijn, alleen dan minder schadelijk voor mens en milieu. UITZET2090 probeert een beeld te scheppen van een rigoureuus ander alternatief. Het richt zich op de concrete uitwerking van een lokale, circulaire doe-het-zelf economie voor mensen die het moeten doen met de weinige grondstoffen en spullen die ze hebben. Wat betekent dit voor hun dagelijkse textielgebruik? Ten tweede worden textielinnovaties vaak high-tech en high-fashion gepresenteerd, bijna als een avant-garde niche voor pionierende kunstenaars en *start-up* ondernemers. Vaak 'jaw dropping' in concept en uitvoering, maar eveneens, helaas, weinig toegankelijk voor veruit de meeste mensen, want letterlijk te ver van hun bed en garderobe. UITZET2090 wil specifiek deze 'gewone' mensen (zeg: de Libelle-lezers) infomeren en inspireren over nieuwe en mogelijke ontwikkelingen in textiel. Het begrenst de 'high-wow' factor ten behoeve van de herkenbaarheid met hun dagelijkse realiteit en vertrouwde sociaal-culturele context en geschiedenis.

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING MATERIALEN

Het project gaat op zoek naar nieuwe vezels en stoffen die op Zaanogerland gemaakt zouden kunnen worden, bijvoorbeeld van beschikbare plantaardige en dierlijke vezels (vlas, riet, onkruid; wol, veren, haar). De materialen zouden in de keuken moeten kunnen worden gemaakt. Er wordt ook gekeken naar de recycling van oud textiel en afval, bijvoorbeeld in samenwerking met het Dutch Center for Circular Textiles dat momenteel in Zaandam wordt opgezet. Daarnaast wordt geëxperimenteerd met biologische plastics en samengestelde of bewerkte textielsoorten. In samenwerking met de Zaanse Kaper, een groep vrouwen die historisch correcte replica's maakt van oude Zaanse streekdrachten, worden traditionele (handmatige) naaitechnieken vertaald naar het toekomstige (gedigitaliseerde) ambacht.

STORYTELLING

De kern van UITZET2090 is om alternatieven voor fast-fashion en wegwerptextielconsumptie te laten zien in de vorm van tastbare, fantasierijke maar ook voorstelbare 'polder science fiction'. De ontwikkelde materialen zijn *state of the art* maar ook bruikbaar. De ontwerpen zijn gebaseerd op een draagtijd of gebruikperiode van minimaal dertig jaar of dertig keer. De ontwerpen zijn dus zodanig dat ze in de loop der tijd kunnen worden aangepast, gerepareerd en geactualiseerd, al naar gelang noodzaak en smaak. De ontwerpen zijn een combinatie van traditionele en verzonden Zaanse streekdrachten.

ARTISTIEKE ONTWIKKELING

Na een loopbaan in de journalistiek en (nieuwe) mediakunst werd Teresa van Twuijver in 2013 getroffen door een burnout. Tijdens haar jarenlange herstel ging zij weer werken met textiel. In 2018 combineerde zij deze drie werkvelden in een zoektocht naar een nieuwe artistieke beeldtaal, eentje waarin zij al haar expertise en kennis kan verwerken, alsook haar liefde voor verhalen, digitale technologie en alledaags textiel. En waarin ze evenveel met haar hoofd als met haar handen kan werken. Het project UITZET2090 is een volgende stap in haar leerproces omdat het dieper ingaat op materiaalontwikkeling, stofmanipulatie en digitaal ontwerp. Begeleiding door het TextileLab Amsterdam is daarbij van essentieel belang omdat dit een van de weinige plekken is waar op al deze gebieden professionele kennis, praktijkervaring en facilitaire ondersteuning wordt aangeboden.

EVEN PERSOONLIJK

In 2013 nam mijn artistieke praktijk een onverwachte wending nadat ik werd getroffen door een ernstige burn-out waarvan ik eigenlijk pas onlangs volledig ben hersteld. Tijdens deze lange ziekteperiode moest ik uren doorbrengen in bed en op de bank. Ik nam mijn oude passie voor naaien, borduren en quilten weer op, een ambacht waar ik als meisje al van hield. Ik raakte gefascineerd door rust en slaap als zowel biologische als culturele verschijnselen en begon onderzoek te doen naar de reden waarom organismen slapen (zowel dieren als planten), hoe ze slapen en wat er gebeurt als hun slaap wordt verstoord door stress, vervuiling en klimaatvernietiging. Ook onderzocht ik de intieme relatie tussen textiel en het menselijk lichaam.

TEXTIEL EN SLAAP

In het afgelopen halfjaar nam ik deel aan het internationale Fabricademy-programma van het TextileLab bij WAAG om deze thema's te verkennen in het kader van nieuwe organische materialen en opkomende digitale technologieën voor duurzame textielproductie. Tijdens het programma ontwikkelde ik een draagbaar bed ter bestrijding van de klimaatcrisis in de vorm van een SLEEP WARRIOR. De duurzame technieken en technologieën achter de SLEEP WARRIOR hebben me helemaal gegrepen en ik wil ze graag doorontwikkelen in samenwerking met het TextileLab van WAAG.

ZAANSE WORTELS

UITZET2090 is conceptueel gezien een voortzetting van het SLEEP WARRIOR-project. Ook UIZZET2090 is *speculative design* ('polder science fiction') over dagelijks textielgebruik en de gevolgen van klimaatvernietiging. Voor UIZZET2090 kijk ik 70 jaar vooruit. Na de Opwarming leven mensen in een nieuwe realiteit en maken zij er het beste van ('*after warming, post-fashion, from scratch and scrap*'). Materiaal en verhaal zijn daarbij even belangrijk. Ik wil een even exotisch als herkenbaar beeld schetsen dat mensen van nu kan inspireren en ook troosten. UIZZET2090 wordt in dat laatste opzicht een eerbetoon aan de creativiteit en vindingrijkheid van toekomstige generaties. Het is natuurlijk ook een *call to action* om het niet zover te laten komen. Door mijn Zaanse wortels en interesse in Zaanse klederdrachten, geschiedenis, ambachten en sociaal-culturele tradities heb ik het fictieve eiland Zaankogerland verzonnen. Een inspiratiebron is de toekomstroman WEERWATER van Renate Dorrestein (2015), waarin alleen Almere de Apocalyps doorstaat.

TEXTILELAB WAAG

TextileLab Amsterdam bij WAAG is een laboratorium voor mode-, textiel- en materiaalontwerpers, onderzoekers, kunstenaars en creatieven die alternatieven willen verkennen voor de huidige textiel- en kledingindustrie. Zij experimenteren met vakmanschap, erfgoed, technologie, digitale fabricatie en biologie binnen de textiel- en kledingwereld om daarmee de grenzen van de industrie te verleggen. Het TextileLab Amsterdam bestaat uit een Academy-programma, wekelijkse open avonden en evenementen.

Het TextileLab bij WAAG vraagt aandacht voor de onethische en vervuilende kant van de kleding- en textielindustrie. Verschillende initiatieven richten zich op bewustwording en gedragsverandering: minder kopen en gebruiken, anders of beter. Met het TextileLab Amsterdam gaat Waag op zoek naar alternatieven voor zowel immateriële waarden als innovatie binnen het productie- en maakproces. Door de praktijk van het Open WetLab, FabLab en TextileLab samen te brengen ontstaat er een platform voor sociale innovatie.

OPEN SOURCE MAKEN

Het TextileLab Amsterdam onderzoekt het gebruik van *open source* tools en machines in de textiel- en kledingindustrie. Van machines die weven en breien tot machines die textielmanipulatie en materialenontwikkeling mogelijk maken.

Bestaande machines en tools worden gehackt en de invloed op werkprocessen onderzocht. De uitkomsten zijn reproduceerbaar door digitale fabricage en kunnen gebruikt worden door de deelnemers en andere Textile and Clothing Business Labs (TCBL). Het TextileLab heeft een uitgebreid materialenarchief voor innovatieve en bio-afbreekbare vezels, leer en plastics.

TEXTILE ACADEMY (FABRICADEMY)

De Textile Academy verkent de potentie van digitale fabricage in combinatie met traditioneel vakmanschap en erfgoed om bestaande werkprocessen in de textiel- en kledingindustrie te beïnvloeden. Academy studenten verkennen nieuwe manieren van ontwerpen en produceren samen met experts, ontwerpers en onderzoekers en verleggen de grenzen van de industrie.

Het TextileLab Amsterdam maakt deel uit van het Europees gefinancierde project: Textile and Clothing Business Labs (TCBL).

